

Eduskunnan sivistysvaliokunta
HE 205/2016 vp

Lastensuojelun Keskusliiton kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista sekä varhaiskasvatuslain 13 §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista. Hallitusohjelman mukaisesta maksutulojen korottamisesta on luovuttu ja nyt lausuttavana olevan esityksen tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen saatavuutta maksuja alentamalla. Tavoite on kannatettava. **Lastensuojelun Keskusliitto pitää hyvänä, että esityksessä on huomioitu pienituloiset kahden ja kolmen hengen perheet ja heidän maksut pienenevät hieman.** Esityksessä myös säilytetään maksuton varhaiskasvatus pienituloisimmille perheille, mikä on kannatettavaa.

Samalla Lastensuojelun Keskusliitto pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa myös nelihenkisten tai sitä suurempien perheiden maksuja ja niiden määräytymisperusteita tarkastellaan kokonaisuutena ja edistetään kaikkien, erityisesti pienituloisten perheiden mahdollisuuksia käyttää varhaiskasvatuspalveluja. Lasten ja perheiden näkökulmasta kysymys on keskeinen, sillä tulonjakotilaston tietojen mukaan parempituloisten perheiden lapset osallistuvat kunnalliseen varhaiskasvatukseen yleisemmin kuin pienituloisten perheiden lapset. Nyt lausuttavana oleva esitys ei myöskään puutu siihen epäkohtaan, että jo keskituloinen perhe joutuu maksamaan ylintä maksua¹. **Varhaiskasvatus on lapsen oikeus, johon kaikilla lapsilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua.** Varhaiskasvatuspalveluiden edullisuus on keskeinen palvelujen saatavuuteen liittyvä tekijä ja **maksut eivät saa muodostua kynnykseksi lasten osallistumiselle.**

Lastensuojelun Keskusliitto pitää hyvänä, että esityksessä on yhdenmukaistettu osa-aikaisen varhaiskasvatuksen sekä sisarusten maksujen määräytymistä ja näin parannettu asiakkaiden yhdenvertaisuutta tässä suhteessa. Lisäksi keskusliitto pitää muun muassa vuorotyötä tekevien perheiden sekä eroperheiden näkökulmasta positiivisena, että esityksen mukaisesti lakiin lisättäisiin säännökset maksujen järjestämisestä näissä tilanteissa. Myös tämä turvaa nykyistä paremmin yhdenmukaiset käytännöt eri puolilla Suomea. Muun muassa tilanteissa, joissa lapsen huoltajat asuvat eri kunnissa ja lapsen varhaiskasvatus on järjestetty näissä kunnissa esimerkiksi vuoroviikoin, tulee maksujen määräytymisperusteiden olla yhdenvertaiset muiden perheiden kanssa.

¹ Esimerkiksi nelihenkisen perheen kohdalla ylimmän maksuluokan alaraja on 5724 euroa.

Lastensuojelun Keskusliitto korostaa, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain toimeenpanossa tulee kiinnittää huomiota muutoksista tiedottamiseen ja neuvontaan sekä turvata näihin riittävät resurssit. Huomiota tulee kiinnittää siihen, että perheillä on riittävästi tietoa siitä, miten ja mihin mennessä muun muassa loman ajalle varattu varhaiskasvatuspaikka tulee peruuttaa (lakiesityksen 10 §, 2 momentti). Tässä yhteydessä on syytä huomioida ne perheet, joilla voimavarat ovat vähäiset tai joilla on elämänhallintaan liittyviä haasteita. Lisäksi maksujen perimättä jättämistä ja alentamista koskeva säännös tulisi kirjoittaa selkeämmin ja velvoittavammin, jotta se käytännössä toteutuisi lain tarkoituksen mukaisesti.

Lopuksi keskusliitto muistuttaa, että **mikäli todella halutaan kannustaa perheitä käyttämään varhaiskasvatuspalveluja nykyistä enemmän, tulee maksujen ohella kiinnittää huomiota myös varhaiskasvatuksen laatuun.** Selvitysten mukaan varhaiskasvatuksen laatu on keskeinen tekijä, joka vaikuttaa vanhempien valintoihin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen perhevapaatutkimukseen pohjautuvan selvityksen mukaan äidin arvio varhaiskasvatuksen laadusta on yhteydessä siihen, miten pitkään hän on kotona kotihoidon tuen turvin. Jos varhaiskasvatuksen laatu ei vastaa äidin toiveita, hän on lähes kolme kertaa todennäköisemmin kotona hoitamassa lasta kotihoidon tuen turvin kuopuksen ollessa parivuotias². Uudistusten vaikutuksia ei siis tule tarkastella irrallisina toisistaan. **Lisäksi Lastensuojelun Keskusliitto korostaa, että kaikkien lapsia ja lapsiperheitä koskevien päätösten vaikutukset tulee arvioida kokonaisuutena.** Varhaiskasvatuspalvelut ovat vain yksi, vaikkakin keskeinen, toimintakokonaisuus lapsiperheiden palveluissa ja tukijärjestelmässä.

² Selvityksen mukaan kotona parivuotiasta kuopusta hoitavista äideistä 29 % kertoi syyksi kotihoidon tuen käyttöön sen, että päivähoiton laatu ei vastaa hänen toiveitaan. Perhevapaatutkimuksen tuloksia: Epäily päivähoiton laadusta voi pidentää äitien kotihoidon tuen käyttöä <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankeet-ja-ohjelmat/perhevapaatutkimus/tuloksia/epailys-paivahoidon-laadusta-voi-pidentaa-aitien-kotihoidon-tuen-kayttoa>